

Loppuraportti tutkimushankkeesta (Dnro 58/26/20/3):

Sairauspäivärahan korvaussuhteen vaikutus sairauspoissaoloihin

Tutkimuksessa tarkastellaan sairauspäivärahajärjestelmän korvaussuhteen vaikutusta sairauspoissaolopäivien määrään. Suomessa omavastuujan jälkeen maksettava Kelan sairauspäiväraha on sidottu henkilön aiempiin verotuksessa vahvistettuihin vuosityötuloihin. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi vuonna 2013 alkavan työkyvyttömyyden perusteella maksettava päiväraha lasketaan vuoden 2011 verotettujen tulojen pohjalta. Sairauspäiväraha ei kuitenkaan riipu suoraviivaisesti aiemmista vuosityötuloista vaan sairauspäivärahan korvaussuhteessa on hyppäyksiä perustuen aiempiin vuosityötuloihin. Sairauspäivärahajärjestelmän vaikutuksen tarkasteleminen perustuu näihin hyppäyksiin, ts. sairauspäivärahan kaavassa havaittaviin kulmapisteisiin.

Ekonometrisena estimointimenetelmänä on ns. kulmapistemenetelmä. Tässä sovelluksessa käytämme hyväksi sairauspäivärahan kulmapisteitä tutkiaksemme sairauspäivärahan korvaussuhteen vaikutusta sairauspoissaolopäivien määrään.

Tutkimusaineistona oli Kelasta yhteistyössä Kelan tutkimusosaston kanssa saatu kokonaisaineisto sairauspäivärahajaksoista vuosina 2002-2012. Aineistossa on rekisteritietoja maksetuista sairauspäivärahapäivistä sekä keskeisistä taustamuuttujista, aiemmista vuosityötuloista sekä niistä henkilökohtaisista ominaisuuksista, jotka mahdollisesti vaikuttavat sairauspoissaoloihin. Tutkimusasetelma ja -aineisto sopivat hypoteesin testaamiseen erinomaisesti, mutta tilastollisesti tarkkojen estimointitulosten saanti edellytti suurta havaintojoukkoa (kokonaisaineisto), koska vasteen estimointi perustui kulmapisteen välittömässä ympäristössä sijaitsevien havaintojen käyttöön.

Tutkimuksessa havaitaan, että korkeampi korvaustaso pidentää selvästi sairauspoissaolojaksoja. Sairauspoissaolojaksojen keston jousto korvaustason suhteen on noin 1,4. Jousto voidaan tulkita niin, että jos korvaustasoja nostettaisiin prosentti, sairausjaksot pitenevät 1,4 prosenttia.

Tulosten taloudellista merkittävyyttä voidaan havainnollistaa tarkastelemalla viiden prosentin nousua korvaustasoissa. Tämä johtaisi arviomme mukaan noin 100 miljoonan euron kansantaloudellisiin kustannuksiin menetettynä tuotantona. Tässä laskelmassa on keskeisenä oletuksena, että tutkimuksessa noin mediaanituloisille saatu joustoarvio pätee koko väestölle.

Böckerman Petri, Kanninen Ohto ja Suoniemi Ilpo (2014) A Kink that Makes You Sick: The Incentive Effect of Sick Pay on Absence. Palkansaajien tutkimuslaitos, työpaperi no. 292